

Asia: VN/25580/2023

Lausuntopyyntö velkakonversiotyöryhmän mietinnöstä

1. Yleiset kommentit

Tässä voitte esittää yleiset kommenttinne työryhmän mietinnöstä:

Kiitän Oikeusministeriötä tilaisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä (sekä tilaisuudesta osallistua lainvalmisteluun seurantaryhmän jäsenenä). Luettuani aiemmin jätettyjä lausuntoja totean, että samojen asioiden toistaminen ei ole rationaalista. Totean olevani samaa mieltä etenkin Suomen Asianajajien ja Insolvenssioikeudellinen yhdistys ry:n kanssa oikeastaan kaikesta, mitä niiden lausunnoissa todetaan. Lisäksi saatan tietoon, etten osallistunut kummankaan lausunnon laadintaan, mutta yhdistyksessä järjestettiin etäkokous, jossa keskusteltiin lausunnon laatimisesta ja jonkin verran myös substanssiaiheista. Totesin, että tulen laatimaan oman lausuntoni ja kiinnittämään siinä huomiota jäljempänä tässä lausunnossa käsiteltäviin aiheisiin.

Juuri todetuilla perusteilla kiinnitän omassa lausunnossani erikseen huomiota vain tiettyihin erityiskysymyksiin. Lisäksi korostan, että Suomen Asianajajien lausunnossa esille tuotu mahdollisuus konversion kohdistamisesta myös optioihin ja muihin osakkeeseen kohdistuviin erityisiin oikeuksiin on kannatettava ja harkinnan arvoinen ehdotus, juurikin Suomen Asianajajien lausunnossa esitetyillä perusteilla. Toinen erikseen korostettava aihe on kysymys siitä, kuinka laajaksi omistajien äänestysoikeus on säädettävä tai voidaan säätää ottaen huomioon, että hallitusohjelman mukaan tavoitteena on velkakonversioiden edistäminen myös omistajien tahdosta riippumatta. Etenkin äänioikeus myös omistajille, joille ei yhtiön konkurssissa voisi kertyä mitään taloudellista etua, vaikuttaa perustavoitteeseen nähden jossain määrin kyseenalaiselta. Tiettyä epäilyn aihetta on myös ehdotuksessa, joka käytännössä saattaisi johtaa mikro- ja pienyritysten jäämiseen konversiosaneerauksen tosiasiallisen soveltamisalan ulkopuolelle.

Lisäksi totean tässä yleisten kommenttien kentässä, että työryhmän mietintö on erittäin perusteellinen, syvälinen ja erinomaisesti kirjoitettu. Myös uusi termi "konversiosaneeraus" on hieno ja ilmaisuvoimainen innovaatio.

2. Sääntelyn rakenne

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

3. Saneerausmenettelyyn hakeutuminen

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

Kaikki, mitä mietinnön sivuilla 29-32 todetaan saneerausmenettelyyn hakeutumisesta, puoltaa omaksuttua kantaa, jonka mukaan saneerausmenettelyyn hakeutumista koskevaa sääntelyä ei ole tarpeen muuttaa velkakonversion vuoksi enempää yrityssaneerauslaissa kuin osakeyhtiölaissakaan.

Nähdäkseni olisi kuitenkin hyödyllistä arvioida uudelleen velallisen yksinomaista hakijalegitimaatiota varhaisessa yrityssaneerauksessa. Näin siitä huolimatta, että varhaista saneerausta koskeva sääntely on ollut voimassa vasta muutaman vuoden. Tarkoitan sitä, että myös varhaiseen menettelyväylään olisi tarkoituksenmukaista päästä velallisen ja velkojen yhteishakemuksella tai/ja velkojen puoltamalla hakemuksella samoin kuin perusmuotoiseen menettelyyn. Ensimmäisen insolvenssidirektiivin keskeisiin tavoitteisiin kuului tehokkuuden ja joustavuuden vahvistaminen. Suomeen implementoitu järjestelmä, jossa varhaiseen menettelyyn ei ole mahdollista päästä suoraan velkojen riittävän tuen perusteella tarkoittaa sitä, että varhaisen saneerauksen aloitusharkinnassa on aina tutkittava, uhkaako velallista maksukyvyttömyys. Näin ollen velallisten on varhaista saneeraushakemusta valmistellessaan kerättävä riittävästi todistelua väittämästään uhkaavasta insolvenssista. Tämä ei ole omiaan lisäämään tehokkuutta, vaan päinvastoin, varhaisen saneeraushakemuksen laatiminen ja vireillepano on vaikeampaa kuin perusmuotoisen. Kaikki ne perusteet, jotka tukevat yhteis- ja puoltihakemuksen "sallimista" - siis menettelyn aloittamista ilman kannanottoa velallisen maksukykyä ja -kyvyttömyyttä koskevaan näyttöön - ovat samalla tavoin relevantteja myös varhaisessa menettelyssä. Se, että direktiivin mukaan varhaisessa saneerauksessa ei saa olla YSL 7.1 §:n 4 kohdan kaltaista estettä, ei nähdäkseni ole riittävä peruste jättää käyttämättä ne hyödyt, joihin yhteis- ja puoltihakemuksilla päästäisiin. Pikemminkin on niin, että varhaisen vaihtoehdon käytettävyyttä tulisi edistää keinoilla, jotka ylipäänsä ovat lainsäädännöllä toteutettavissa.

Käytän tämän lausuntotilaisuuden tuodakseni esille, että velkojen tuki varhaiselle yrityssaneeraukselle on de lege lata - siis ilman lain muuttamistakin - ilmaistavissa oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 8 §:n mukaisella väliintulolla. On nimittäin selvää, että saneerausta hakevan velallisen velkojalla on väliintulointressi; asiahan ilmiselvästi "koskee hänen oikeuttaan". Väliintulolla päästään siihen, että velallinen ja varhaista saneeraushakemusta tukevat velkojat ovat toistensa myötäpuolia suoraan väliintulon perusteella. Näin kevenee sekä kuulemisvaihe että mahdollisesti todistelukin. Väliintulolla ei kuitenkaan saavuteta samoja prosessuaalisia ja taloudellisia etuja, jotka toteutuisivat yhteis- ja/tai puoltihakemuksella, koska väliintulo ei poista tuomioistuimelta velvollisuutta tutkia väitettyä uhkaavaa maksukyvyttömyyttä.

Edellä todetuilla perusteilla olisi saneerauslainsäädännön (mukaan lukien EU:n insolvenssioikeuden) yleisten tavoitteiden mukaista, että yhteis- ja puoltihakemuksen säätämistä myös varhaiseen saneerausmenettelyyn harkittaisiin nyt, kun yrityssaneerauslaki on lainvalmistelun kohteena.

4. Saneerausohjelmaehdotuksen laatiminen

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

5. Saneerausohjelmaehdotuksen käsittelyn aloittaminen

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

6.1 Johdanto

Voitte esittää yleiset kommenttinne asiasta tässä ja vahvistamistapakohtaiset kommenttinne asiasta jäljempänä:

Mietinnön sivuilla 69-76 on ansiokas analyysi ehdottomasta ja suhteellisesta etuoikeudesta. Mietinnössä kuitenkin päädytään siihen, että suhteellisen etuoikeuden soveltaminen muissa kuin pakkovahvistamisessa ei edellytä lainsäädännön muuttamista. Näin siitä huolimatta, että mietinnössä käsitellään ennakkoratkaisua KKO 2003:73 ja ilmaistaan (vähintään implisiittisesti), että ratkaisu on ongelmallinen. Tältä osin totean, että lakia olisi hyödyllistä muuttaa, eikä muutoksen toteuttaminen olisi erityisin monimutkaista. Sen lisäksi, mitän olen teoksen Matti Engelberg - Tuomas Hupli - Seppo Villa: Velkakonversio. Mahdollisuus lisäarvoon omistajille ja velkojille (Alma Talent 2022) sivuilla 172-178 todennut ehdottoman ja suhteellisen etuoikeuden välisestä suhteesta sekä ratkaisusta KKO 2003:73, käytän lausuntotilaisuuden tuodakseni esille uudistusehdotuksen, josta keskusteltiin laatimani muistion perusteella jo ensimmäisen insolvenssioikeudellisen direktiivin implementointityöryhmässä.

Ensinnäkin absoluuttisen etuoikeuden äärimmäisen absoluuttinen soveltaminen on yrityssaneerauksessa jo lähtökohdiltaan ongelmallisempaa kuin konkurssissa. Saneerauksessa tavoitteena on palauttaa velallisyrittäjien maksu- ja toimintakyky, konkurssissa tavoite on päinvastainen (vaikka konkurssilain 21 luvun mukaisella sovinnolla on aivan mahdollista päätyä samanlaiseen suunnitelmaan yrityksen tulevaisuudesta kuin saneerausmenettelyssä päädyttäisiin vahvistamalla saneerausohjelma). Mitään rationaalista perustetta ei ole sellaiselle normille, jonka mukaan viimesijaisilla velkojilla ei koskaan voisi olla oikeutta minkäänlaiseen taloudelliseen etuun, jos parempisijaisia saatavia leikataan - toisesta suunnasta katsoen viimesijaisilla velkojilla voi ylipäänsä olla oikeus mihinkään vain sillä edellytyksellä, että parempisijaiset saatavat maksetaan kokonaan. Suomen houkuttelevuus välipääomasijoitusten kohteena saattaa pahimmillaan heikentyä, kun sijoittajat tietävät (otettuaan selvää), että oikeuskäytännön perusteella välipääomasijoitus menetetään yrityssaneerauksessa kokonaan, jos velallisen maksukyvyn palauttaminen edellyttää kaikkien parempisijaisten saatavien maksamista kokonaan.

Kuten todettu, ratkaisu KKO 2003:73 on monin tavoin ongelmallinen. Se lisää etenkin pääomalainavelkojen riskiä silloinkin, kun saneeraus olisi toteutettavissa ilman pääomalainojen ja niihin usein kytkettyjen konversio-oikeuksien totaalista leikkaamista. Lisäksi ratkaisu sivuuttaa lievimmän keinon periaatteen, joka meillä on saanut legaali-ilmentymänsä YSL 44.2 §:ssa, mutta

jonka voidaan katsoa olevan, ja nähdäkseni pitääkin olla, voimassa koko "rehabilitaatio-idean" legitiimiyttä vahvistavana periaatteena (ratkaisun KKO 2003:73 kohteena olleessa asiassa Helsingin hovioikeus aivan oikein ottikin lievimmän keinon periaatteen huomioon salliessaan konversio-oikeuden säilymisen pääomalainavelkojalla).

Kuten mietinnössäkin todetaan, ensimmäinen insolvenssioikeudellinen direktiivi sallii jäsenvaltioille absoluuttisen etuoikeuden sijasta relatiivisen eli suhteellisen etuoikeuden. Tämä ilmaistaan direktiivissä siten, että paremmassa maksunsaantiasemassa olevia velkojia on kohdeltava "suotuisammin" (more favourably) kuin huonommassa rankingissa olevia. Ilmaisusta vaikuttaa aluksi hämmäntävältä, mutta se ilmentää tarkoitustaan: saneerausohjelmassa voidaan leikata parempisijaisia saatavia ja samalla tarjota huonompisijaisille edes jotain siltä varalta, että yritys saadaan elvytettyä, mikä on koko saneerausmenettelyn ja -lainsäädännön ydintavoite. Direktiivin kyseinen artikla (art. 11) koskee vain pakkovahvistamista, jossa siis unioninkin oikeuden mukaan relatiivinen etuoikeus on pääsääntö. Direktiivi siten ei edellytä ehdotonta etuoikeutta ryhmäenemmistöjen tukemassa ohjelmassa, eikä siis edes pakkovahvistamisessa (eikä tietenkään yksimielisesti vahvistettavassa saneerausohjelmassa). Ehdottoman etuoikeuden soveltamista muissa kuin pakkovahvistamisissa ei edellytä myöskään Suomen kirjoitettu laki, mutta ratkaisuun KKO 2003:73 on helppo vedota aina, kun saneerausohjelmaehdotuksessa ehdotetaan rationaalista kokonaisratkaisua, jossa myös viimesijaisten velkojien oikeudet ehdotetaan otettaviksi huomioon nimenomaan siltä varalta, että yrityksen taloudellinen tilanne kehittyä toivottuun suuntaan.

Relatiivinen etuoikeus voidaan ilmaista myös siten, että paremmalla maksunsaantisijalla olevilla velkojilla on oikeus saada parempi suoritus kuin alemmilla sijoilla olevat velkojat. Seuraava ehdotukseni, joka siis oli esillä jo direktiivin implementoinnissa, perustuu siihen, että velkojien ja velkojaryhmien keskinäisen kohtelun "suotuisuusvertailu" voidaan toteuttaa monin tavoin. Eräs niistä on, että käyttäisimme hyväksi meillä jo nyt laissa säädettyä konkurssivertailua (YSL 53.1 §:n 5 kohta): ohjelmaehdotusta vastaan äänestäneellä velkojalla olisi oikeus vaatia, että ohjelma tuottaa juuri tälle velkojalle arvoltaan paremman (suuremman) suorituksen kuin se, mikä ohjelman mukaan tulee huonompisijaisille velkojille. Tällä mallilla päästäisiin eroon ratkaisun KKO 2003:73 aiheuttamasta ongelmasta ja vältettäisiin käyttämästä lakitekstissä – kieltämättä epämääräistä – "suotuisuus" -terminologiaa.

Edellä todetuilla perusteilla ehdotan, että YSL 51 §:n 1 momenttiin lisätään uusi kolmas virke, joka voisi olla vaikka seuraavan kaltainen:

"Ohjelmaehdotuksen vahvistamista vastaan äänestäneellä velkojalla on oikeus vaatia ohjelman perusteella suoritus, joka on arvoltaan suurempi kuin suoritus, joka ohjelman mukaan tulee tätä velkojaa huonommassa maksunsaantiasemassa oleville velkojille."

Olen velkakonversiotyöryhmän kanssa samaa mieltä siitä, että relatiivinen etuoikeus on, muissa kuin ohjelman pakkovahvistamisissa, säädetty jo nykyiseen lakiimme (tämä ajatus käy ilmi mietinnön

sivuilla 75-76). Sen sijaan olen ilmeisesti jossain määrin eri mieltä siitä, onko vai ei relatiivisen etuoikeuden voimassaolo säädetty siten, että ratkaisusta KKO 2003:73 aiheutuva epäselvyys ei olisi riskitekijä. Mielestäni tämä on riski, joka olisi eliminoidavissa varsin kompaktilla lisäyksellä YSL 51 §:n 1 momenttiin.

6.2 Yksimielinen vahvistaminen

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

6.3 Ryhmäenemmistövahvistaminen ja osakkeenomistajien äänestysmenettely

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

6.3 Pakkovahvistaminen ja sen soveltamisala

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

6.4 Nopea vahvistaminen

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

7. Saneerausohjelman täytäntöönpano ja muutoksenhaku

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

8. Velkajärjestelyn ja saneerausohjelman raukeaminen

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

9. Optio- ja muut erityiset oikeudet

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

10. Osakkeen merkintähinnan maksu kuittaamalla

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

11. Määräysvallan vaihtumista koskevat sopimusehdot

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

12. Julkisoikeudellisten velkojen asema velkajärjestelyssä

Tässä voitte esittää kommenttinne asiasta:

-

13. Pääasialliset vaikutukset

Tässä voitte esittää kommenttinne esityksen jaksoon 5 sisältyvästä vaikutusten arvioinnista:

-

14. Muut toteuttamisvaihtoehdot

Tässä voitte esittää kommenttinne esityksen jaksossa 6.1 kuvatuista muista toteuttamisvaihtoehdoista:

-

15. Ulkomaiden lainsäädäntö

Tässä voitte esittää kommenttinne esityksen jaksoon 6.2 sisältyvästä kansainvälisestä vertailusta:

-

16. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tässä voitte esittää kommenttinne esityksen jaksossa 8 ehdotetuista voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä:

-

17. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Tässä voitte esittää kommenttinne esityksen jaksoon 9 sisältyvistä säätämisyjärjestysperusteluista:

-

18. Muut kommentit

Tässä voitte esittää muut mahdolliset kommenttinne työryhmän mietinnöstä:

-

Hupli Tuomas
Turun yliopisto